

Viby – byn och människorna

IRÉNE JANSSON

När man kommer till Viby en vacker sommardag, fascinerar man av byns läge och de idylliska husen. Så småningom inställer sig frågan: vilka var det som levde här, under vilka villkor hämtade de sin försörjning, hur gestaltade sig deras liv?

För att i någon mån besvara dessa frågor har denna uppsats sammanställts. Den bygger på samtal med en del av dem, som växt upp här samt på fakta från kyrkoböckerna och andra källor. Kyrkoböckerna kan ge upplysningar om befolkningens storlek, sammansättning och liknande, men de säger oss föga om det vardagliga livet i byn. Om detta kan bara de som levt där berätta. Därför måste skildringen av livet i Viby inskränka sig till tiden 1890-talet fram t. o. m. 1920-talet. Hur förhållandena var före 1890-talet, kan man bara göra antaganden om. Förmodligen var omständigheterna knappare då än längre fram, eftersom det var fler torparfamiljer som skulle klara försörjningen inom byn.

Historik

Viby ligger inom S:t Olofs församling, Sigtuna kommun. Byns historia går tillbaka till tidig medeltid. På 1160-talet grundade cisterciensermunkar ett kloster här. Munkarna stannade bara en kort tid i Viby. Efter några årtionden flyttades klostret till Julita i Södermanland. Man hade dock börjat att bygga på klostret och i norra delen av byn kan man fortfarande skönja resterna efter byggenskapen.

Klostret i Viby finns omtalat i den äldsta kända inhemska handskriften, ett brev från ärkebiskop Stefan. Där talas det om att en kvinna skänkt jord till klostret ”att fritt och för alltid ägas av de munkar, som där tjäna Gud”.

Själva byn har av ålder lytt under Venngarns slott. Marken och byggnaderna har alltså ägts av Venngarn och upplåtits åt torpare mot att dessa gjort dagsverken på godset. Venngarn var tidigare kungsgård och ägdes därmed av staten, som i sin tur arrenderade ut godset till storjordbrukare. År 1916 omvandlades dock kungsgården till vårdanstalt. Systemet med

Bild 1. Viby by ligger uppkruken på en moränhöjd med utsikt över det omgivande flacka landskapet med åker och äng. Foto Nordiska museet 1930-talet.

underlydande torp bibehölls emellertid och för Viby-bornas del blev det inga större förändringar. Man fortsatte att göra sina dagsverken som förr.

Som Viby idag gestaltar sig med åtta torpställen, har dock byn inte alltid sett ut. Enligt 1500- och 1600-talens jordeböcker förefaller Viby ha bebotts av tre landbönder, dvs. arrendatorer. En lantmäterikarta från 1727 anger att den södra gården då uppstyckats till fyra torp, vilka hade att göra dagsverken tre gånger i veckan på Venngarn.

Går man så fram till 1807 års jordebok, finner man att byn nu består av åtta torp. De två andra gårdarna har alltså även de delats upp. Det hänger troligen samman med den kraftiga folkökningen under slutet av 1700-talet, vilken fortsatte under 1800-talet med stegrande fart. Folkökningen medförde en stark tillväxt av jordbrukets underklasser, dvs. torpare, statare och backstusittare.

Vid 1800-talets slut har sammanslagning av torpen påbörjats. Viby var då uppdelat på sju brukningsenheter. År 1920 har dessa reducerats till fem.

Bild 2. En mängd småhus för olika funktioner var vanligt i det äldre bondesamhället. Vibyer ger en god illustration av detta förhållande. Foto Nordiska museet 1930-talet.

Under 1930-talet är byn delad på två brukare. Så småningom upphör jordbruksdriften helt. Sammanslagningen av torpen har inte påverkat byggnadsbeståndet, utan de åtta bostadshusen med tillhörande uthus har fått stå kvar.

Viby är genom sin tomtgruppering närmast en s. k. klungby, en typ av by som representerar ett äldre stadium än de geometriskt reglerade byarna. På grund av att byn låg inom den samlade ägofigur som utgjorde huvudgården Venngarn kunde laga skifte, vilket påbjöds 1827, aldrig bli aktuellt. Skiftet krävde ju att det fanns fler ägare som genom byten var och en erhöll en mer samlad ägofigur. I Venngarns fall var den ju redan samlad.

För Vibys del medförde detta förhållande att bykärnan förblev orörd. Detta i motsats till de vanliga bondbyarna där oftast ett par gårdar flyttades utanför den gamla bytomten.

Byggnaderna i Viby är inte speciellt ålderdomliga. Det rör sig om hus från 1800-talet och i viss mån från 1700-talet. Vad som gör Viby så intres-

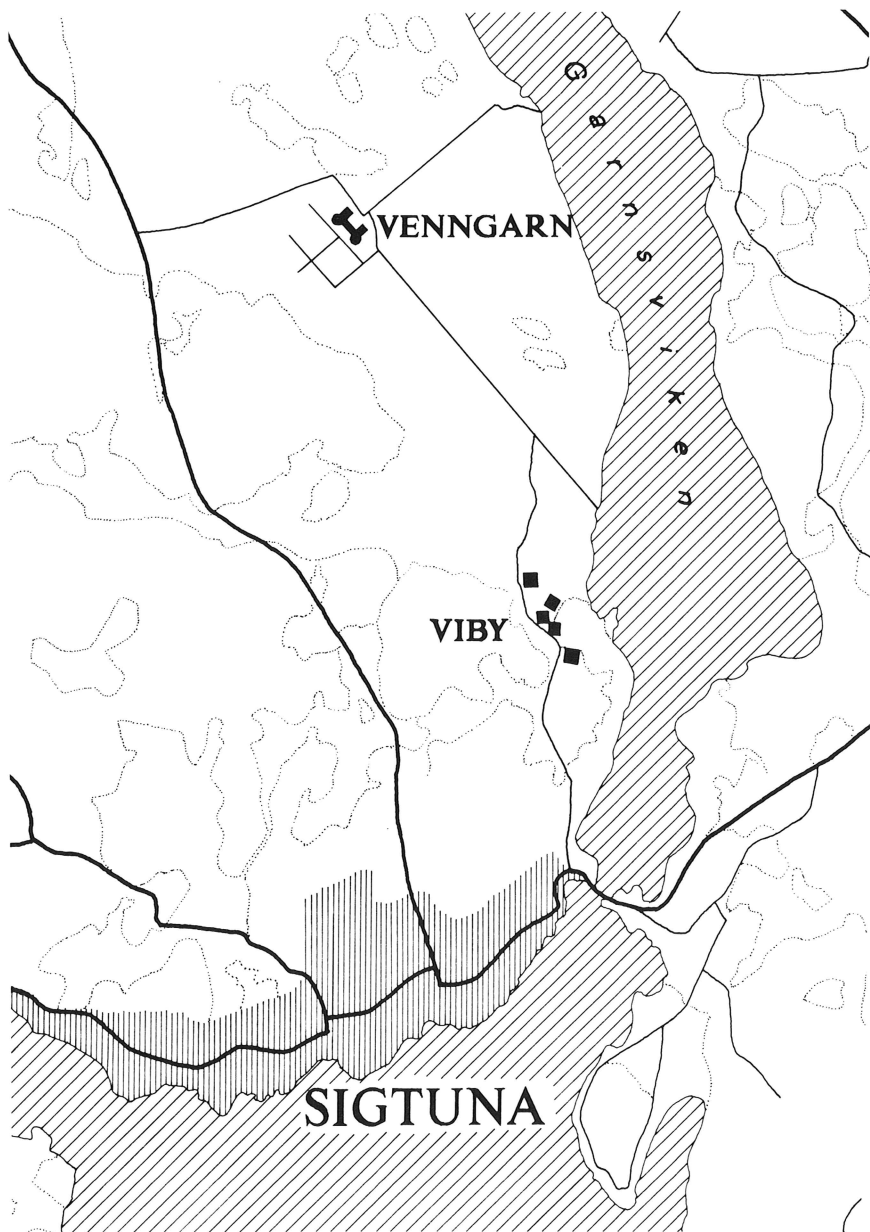

Bild 3. Viby ligger inom S:t Olofs socken norr om Sigtuna stad. Ritning Stig Sundberg.

sant, är att en hel, oskiftad by med homogen bebyggelse bevarats och därmed alla hus för skilda funktioner, vilka var typiska för det gamla allmogesamhället.

Vibyborna

Vilka var Vibyborna? Det är en fråga, som skulle behöva ingående och lång behandling. Kyrkoböckerna ger vid handen att socknarna runt Sigtuna hade en befolkning av övervägande torpare. Det är ett förhållande som gäller generellt för trakterna kring Mälaren, där gods och herrgårdar ligger tätt. Från dessa trakter härstammar de flesta av dem som bodde i Viby. De kom från t ex Yttergran, Håtuna, Ekerö, Odensala, Husby-Långhundra och från socknarna S:t Olof och S:t Per invid Sigtuna. De hade en bakgrund som torpare, statare eller småbönder. Som ovan omtalats hade dessa grupper ökat enormt under 1700-talets slut och under 1800-talet för att sedan minska under slutet av 1800-talet och i början av 1900-talet. Industrin och emigrationen hade då sugit upp det största överskottet. För Vibys del så var 47 personer kyrkobokförda i byn 1895. 1905 var det 28 personer och 1920 var antalet kyrkobokförda 26.

Kring sekelskiftet tycks i Viby ha rått ett tillstånd, som skulle kunna karaktäriseras som socialt oroligt, eftersom in- och utflyttningarna var många. Under perioden 1895–1903 utflyttade enligt kyrkoböckerna 59 personer och 29 flyttade in. Många av de inflyttade stannade bara ett år eller mindre. Det fanns ganska många drängar i byn och det var främst de som flyttade. Men även torparfamiljer flyttade påfallande ofta. Det var därför ovanligt med torp som gick i arv. I något fall förekommer det dock att ett torp stannat inom samma familj i ett par generationer.

Granskar man förhållandena t. ex. 1895, finner man att det inte bara var torpare med familjer, som bodde i byn, utan även änkor med barn, f. d drängar, aktiva drängar, far- och morföräldrar. Antalet aktiva torparfamiljer i Viby var 1895 sju och det fanns bara åtta boningshus. Majoriteten av de ovan uppräknade måste därför ha bott inhysta hos torparfamiljerna.

Förhållandet mellan torparna varierade. Det mera fast organiserade samarbetet, som man finner i bondbyarna, tycks inte ha förekommit. Däremot gav man varandra spontan hjälp vid t. ex. tröskningen. Missundsamhet och osämja förekom här som på andra platser, där folk levte nära inpå varandra och varit beroende av jord och djur. Om någon kom i verklig nöd, ställde man dock upp mangrant.

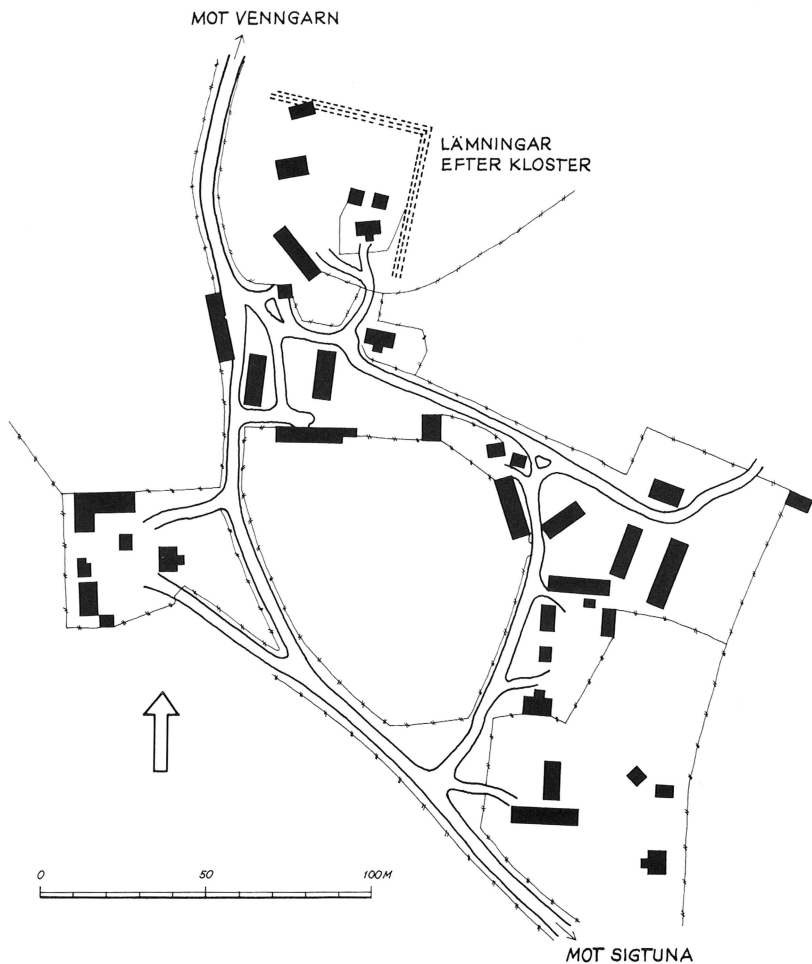

Bild 4. Plan över Viby by. Efter uppmätning 1975. Ritning Stig Sundberg.

Dagsverksplikt och torparnas förhållande till Venngarn

Som nämnts var Viby en underlydande by till Venngarn. Torparna fick bruka jorden och nyttja husen mot att de erlade ett avtalat arrende. Det normala för torparsystemet var att arrendet erlades in natura, vilket innebar att torparna gjorde dagsverken åt huvudgården. Så var även fallet i Viby. Framåt i tiden har naturaarrendet dock kompletterats med en kontant

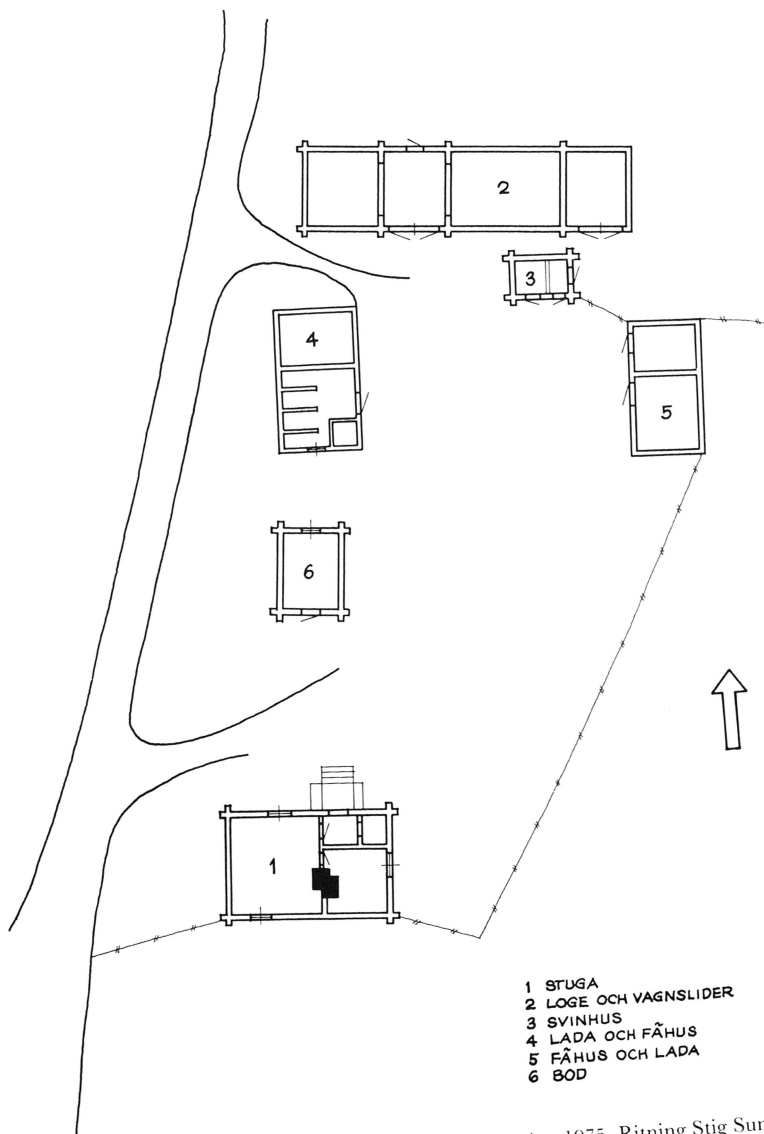

Bild 5. Plan över ett av torpen i Viby by. Efter uppmätning 1975. Ritning Stig Sundberg.

avgift. Samtidigt minskade då antalet dagsverken. Under 1900-talet har ett dagsverke i veckan varit det vanliga. Det kontanta arrendet varierade. 1921 låg det t. ex. mellan 100 och 300 kronor per år.

De dagsverken som skulle utföras var s. k. fullgoda mandagsverken. Sysslorna bestod av det vanliga åkerbruksarbetet samt dessutom av dikes-

Bild 6. Exempel på stolpbod. Foto Nordiska museet 1930-talet.

grävning, isupptagning, vedhuggning, tröskning m. m. Efter det att Venn-garn ombildats till anstalt arbetade man i lag om en torpare, en vårdare samt en grupp av de intagna.

Förutom de vanliga dagsverken hade torparna skyldighet att göra vissa kördagsverken. Man skulle t. ex. köra flyttlassen åt statfolket på Venn-garn samt köra säd till Uppsala, ved till Sigtuna m. m.

Innan anstalten tillkom, i princip in på 1910-talet, krävdes det även att torparna skulle fullgöra s. k. hjondagsverken. Dessa hjondagar uppgick till tre-fyra i veckan och varje sådant dagsverke motsvarade $\frac{3}{4}$ av ett mandagsverke. Hjonet var i allmänhet en ung pojke, som gick och läste. Under lästiden tog han tjänst hos en torpare och mot kost och logi utförde han torpets hjondagsverken. Hade torparfamiljen många egna barn så kunde något av dessa göra hjondagsverken. Det hände också att ett torparpar med många barn kunde "låna ut" ett till en annan torpare. I hjondagsverken ingick sådana sysslor som lättare jordbruksarbete, rensningsarbete m. m.

Att göra dagsverken var inte någon direkt populär syssla bland torparna. Många var på dåligt humör de dagar dagsverken skulle fullgöras. Naturligtvis frestade det på humöret att lämna torpet bråda skördedagar för dagsverket på godset.

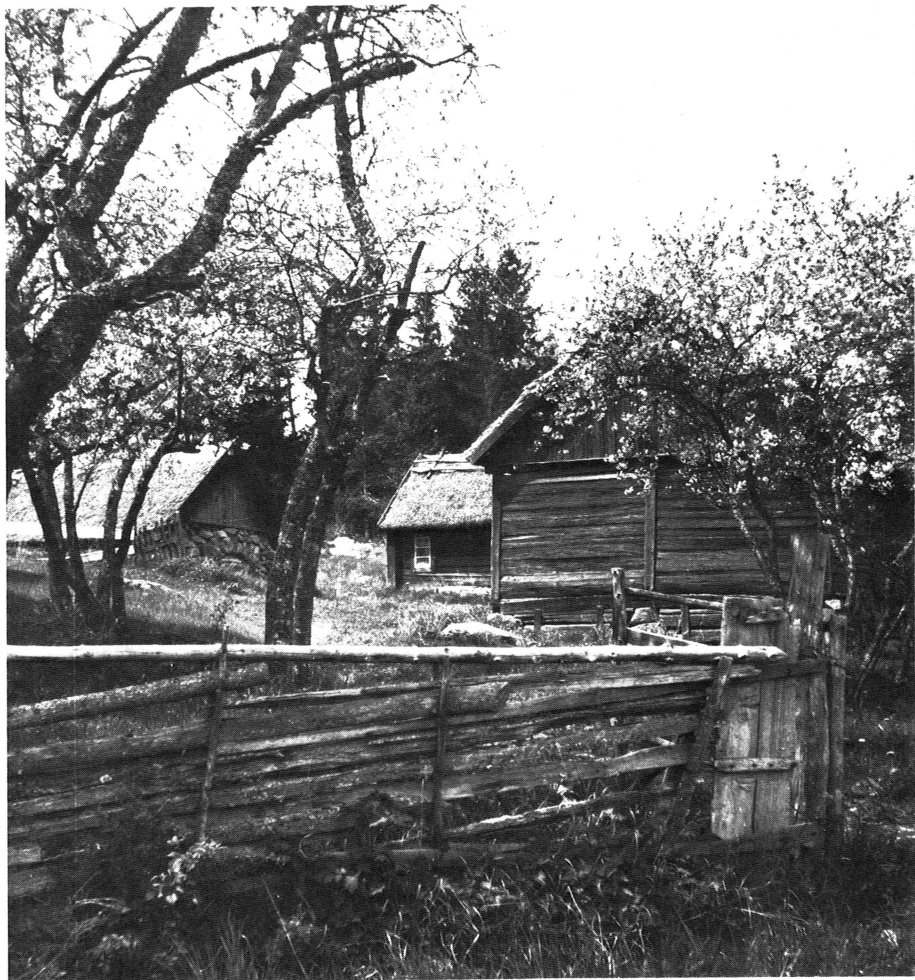

Bild 7. Gamla knotiga körsbärs- och plommonträd hör till det man förknippar med gammal uppländsk bymiljö. Foto Nordiska museet 1930-talet.

Torparnas skyldigheter reglerades i arrendekontrakten så ock deras få rättigheter. Varje torp hade t ex fri tilldelning av vedbrand från Venngarn. Varje år stämplades ett visst antal kubikmeter till var och en. Denna tilldelning kallades för "remisten". Torparna fick själva fälla de utstämplade träden och forsla hem dem. Man hade även rätt att fälla torra träd samt att ta reda på de "bångar" och "stök", som blivit kvar på godsets hyggen.

Att bli änka som ung med små barn, innebar att man vare sig fick eller kunde ha kvar sitt arrende. Det måste ju finnas en fullvuxen man i familjen

som kunde utföra dagsverkena. Godset har emellertid en viss underhållsskyldighet gentemot änkor, fattiga och orkeslösa. Dessa fick litet ved, mjöl, sill m. m. och man hade även rätt att plocka ris på skogen för att dryga ut bränslet. Den som drev godset blev också förmyndare för faderlösa barn och änkor.

Förhållandet mellan ledningen på Venngarn och torparna varierade beroende på person och situation. Före anstaltstiden tycks godsarrendatorerna ha utvecklat den gamla patriarkaliska förmyndarattityden. När Venngarn sedan blev anstalt, uppsplittrades ledningen på flera personer. Det högsta beslutande organet var en styrelse i Stockholm och denna kom torparna bara i kontakt med vid något enstaka tillfälle. På Venngarn fanns en direktör placerad och under sig hade denne en inspektor, vilken stod för jordbruket.

Direktören träffade Vibyborna sällan, i princip bara när arrendekontrakten skrevs. Inspektoren konfronterades man desto oftare med. Förhållandet mellan denne och torparna var väl inte alltid det bästa. Vissa inspektorer kunde vara mycket hårdföra och orättvis behandling av torparna förekom.

Jordbruk

Viby-torparnas försörjning grundade sig på jordbruket, som under den här tiden var en kombination av åkerbruk och boskapsskötsel. Jordbruket var i hög grad inriktat på försäljning av produkterna. Torparfamiljerna var i behov av kontanter och näringen kan inte sägas ha varit självhushållande. Torpen var för små för att man skulle kunna producera alla de förnödenheter en familj behövde. Jordbruket drevs därför ganska intensivt, så att man fick fram ett överskott till försäljning.

Till byn hörde åker och ängsmark samt en del betesmark. Storleken på de ägor som hörde till varje torp varierade från 7 tunnland åker och uppåt. Till detta kom sedan ängsmarkerna, som sträckte sig snörrätt nedanför den odlade marken. Ägorna låg blandade om varandra utan några egentliga principer, men alla torpare var mycket noga med att hålla reda på ägo gränserna.

Åkrarna såddes med råg, vete, korn och havre. Ofta blandades korn och havre och användes som fodersäd. Man sådde dessutom ärter vid vissa tillfällen.

Dessa torkades och rensades för att därefter säljas till affärerna i Sigtuna. Spannmålssådden utfördes med såmaskin och häst.

Bild 8. Fägård med dyngstack från en tid då Viby fortfarande levde som by. Foto Nordiska museet 1930-talet.

Skörden däremot, under hösten, skedde för hand. Männen skar säden med lie och kvinnor och flickor gick efter och band kärvar. Kärvarna sattes därefter upp till tork i skylar, genom att ställa dem parvis mot varandra. Regniga höstar förekom det att kärvarna sattes på störrar. Säden stackades på logen i väntan på tröskningen.

Tröskningen pågick under hela hösten och skulle helst vara färdig till jul. Den utfördes med s. k. tröskverksvandring. Ett stort hjul, placerat utanför logen, drogs runt av en häst. Hjulet drev i sin tur själva tröskverket som stod inne på logen. Det krävdes mycket folk vid tröskningen. En körde hästen, en räckte fram kärvarna och löste upp dem, en matade verket, en drog undan halmen o. s. v. Att köra hästen var oftast ett arbete för barn. Familjer med många barn redde sig själva, men annars turades man om mellan torpen att hjälpa varandra. Tröskningen var ett slitsamt, smutsigt och kallt arbete, vilket kunde synas oändligt för ett barn, som drev hästen runt, runt kalla och grå höstdagar.

Ett drygt arbete under sommaren var höbärgningen. Odlade vallar förekom inte, utan höet togs från naturliga ängar, vilka upptog stora delar av

Vibys ägor. För att klara djurens vinterförsörjning tog man också tillvara sjöängshöet. Man hade med andra ord regelrätt sjöslåtter. Den växtlighet, som fanns i vattnet och på sankmarkerna längs stränderna skars eller slogs för hand. I många fall var detta ett arbete för kvinnor och unga flickor. Höet volmades och under volmarna sköt man in störrar, hävlar, på vilket höet drogs upp på fastare mark. Höet kunde sedan stackas ute på maderna, liggande på brädställningar. På hösten steg så vattnet, och det kom då i nivå med stackarna. När isen lagt mot vintern, kunde de lätt hämtas hem.

På torpen höll man ett varierande antal mjölkkor, från fyra till tio stycken. Man hade dessutom några kvigor och kalvar. Antalet kor är tämligen högt för en torpmiljö, men de stora arealerna av naturliga ängar tycks ha möjliggjort detta. Betesmarkerna utgjordes av tuvängar och en stor betesallmänning på Venngarnsskogen. Dessutom vallades djuren på åkrarna, när spannmålsskörden var bärgad. Att vara vallpiga var en syssla för någon yngre flicka.

Försäljning av mjölk var en viktig inkomstkälla för de flesta av Vibyborna. Det normala var att mjölken bars ned med ok varje morgon till Sigtuna för försäljning till hushållen där. En del mjölk togs undan och separerades. Av den grädde man då fick kärnades smör. Även smöret gick man runt och sålde i Sigtuna. Eftersom man var beroende av att sälja så mycket som möjligt av smöret, åt man själv ogärna smör i vardagslag. I stället köpte man margarin.

Reda pengar fick man även genom uppfödning och försäljning av gödkalvar. Den sidan av boskapsskötseln kunde drivas mera intensivt. Ingen mjölk såldes då, utan den togs istället till föda åt kalvarna. Varje torp hade även några värphöns och äggen såldes till Sigtuna-hemmen. För det egna behovet hölls ett par hushållsgrisar som slaktades till julen och på våren. Fläsket saltades ned i stora kar och del av det röktes på våren. För att få ull hade somliga torpare får. Detta tycks dock ha varit vanligare längre tillbaka. Som dragare i åkerbruket har under den här perioden endast förekommit hästar. En häst per torp var det vanliga.

Fiske

En bisyssla till jordbruket var det vårfiske, som Viby-borna hade rätt till. Fiskerättigheterna i själva sjön var förbehållna ett särskilt fiskartorp under Venngarn. Men på våarna, i april och maj då vattnet steg, hade Viby-bor-

Bild 9. Efter tiden för andra världskriget förföll bebyggelsen i Viby alltmer och mer. Foto Alf Nordström 1965.

na rätt att fiska på de dränkta strandängarna. Man satte ut ryssjor och fångade braxen och även gädda. Den fisk som man inte kunde konsumera själv såldes i Sigtuna.

Kvinnornas arbete

Kvinnornas arbete var ofta hårt. De hade ansvaret för barn och hushåll, och de behövdes oundgängligen i jordbruksarbetet. Deras arbetsdag var längre än mannens. De var först uppe och sist i säng. Hushållsarbetet tog en försvarlig tid, då detta i stor utsträckning var inriktat på förrådshushållning, dvs. man måste bereda stora mängder föda på en gång som vid slakt, rågrödsbak m. m.

Bostäderna saknade också alla bekvämligheter och bara att bära in vatten tog sin tid. På kvinnornas lott kom också att spinna ull, sticka strumpor och vantar till de många gånger stora barnkullarna. Sådant arbete fick utföras, när alla andra sysslor var avslutade på kvällen. Skötseln av djuren vilade också till stor del på kvinnorna. Mjölknigen var t. ex. ett typiskt kvinnoar-

Bild 10. Sedan slutet av 1960-talet har Viby varit föremål för en omfattande upprustning. Arbetet, som avslutades 1974, har utförts som beredskapsarbete. På bilden är en ny gårdsgård under byggande. Foto Alf Nordström 1968.

bete. De skötte för det mesta också försäljningen av mjölk, smör och ägg och deras arbetskraft var nödvändig vid skörd, slåtter och tröskning. Den insats dessa kvinnor gjorde är både häpnadsväckande och beundransvärd.

Barnens arbete

Att barn skulle medverka till familjens försörjning var en självklarhet hos bönder och torpare. I en sådan miljö som i Viby var barnens arbetsinsats många gånger en nödvändighet. Det krävdes många armar för att klara försörjningen, när arbetsbesparande maskiner i stor utsträckning saknades.

Till viss del var barnens arbete uppdelat efter kön, men uppdelningen hörde mest samman med mer avancerade sysslor. Så tidigt som möjligt fick barnen börja se efter sina småsyskon, göra enklare hushållsarbete m. m. Modern behövdes ju i stor utsträckning i utarbetet. Andra sysslor, som både pojkar och flickor utförde var höräfsning, att räfsa ihop spillda strån vid skörden, plocka bär och liknande. Efter det man börjat i skolan fick flickorna lära sig mjölka, binda säd vid skörden, arbeta med sjöslätter m. m.

Bild 11. Norra delen av Viby. Foto K. J. Eklund, Sigtuna museum 1976.

Pojkarna började gå med fadern i en rad jordbrukssysslor. Vid tröskning hjälptes alla som orkade åt.

Det är naturligtvis omöjligt att i detalj redogöra för alla de arbeten som barn deltog i. Rent allmänt kan man säga att barnen sakta tränades i allt fler och allt mer avancerade göromål för att de efter konfirmationsåldern skulle kunna ge sig ut och ta pig- och drängplatser. Tillhörde man en liten familj behövdes dock ens arbetsinsats mer än väl hemma.

Hus och hem

Bostadshuset i Viby är alla av den klassiska modell, som återfinns i så gott som alla torp- och backstugumiljöer. Samtliga består av kök och kammare. Det berättas att husen kunde vara mycket kalla. Golv och väggar var otäta. Underhållet skulle skötas av Venngarn, men blev väl inte alltid så välbeskött.

I slutet av 1800-talet hade man ännu inte fått järnspis i köket, utan maten fick lagas på den öppna härden, vilken också tjänade som värmekälla i köket. Kammaren hade ingen kakelugn och man fick där klara sig med en

öppen spis, vilken eldades med ris. Husen saknade även innafönster och detta bidrog till kylan inomhus.

Situationen vid 1910-talet var avsevärt förbättrad. Köken var då utrustade med järnspisar. Dessa höll värmen betydligt bättre och underlättade matlagningen. Kammaren hade fått kakelugn, som också förbättrade uppvärmningen. Husen hade försetts med innanfönster. Trots förbättringarna kunde det ändå hända att vattnet i kökets vattentunna frös kalla vinternätter.

Inredningen i stugorna var tämligen likartad hos de olika familjerna. I köket fanns ett slagbord vid fönstret, en skänk för förvaring av husgeråd, utdragssoffor längs väggarna och i något fall en säng. Bredvid den stora spismuren stod vattentunnan. Kammaren hade en imperialsäng eller en gustaviansk säng, ibland en bäddsoffa, en skänk eller chiffonjé, ett litet bord och kanske några porträttfotografier på väggen.

Det förekom knappast att någon sov i egen säng, utan sovplats delade man med någon eller några. I en utdragssoffa kunde man ligga två uppåt och en nedåt. Att man måste samsas flera om samma säng är ganska naturligt med tanke på att det ofta var stora familjer, med 9–10 barn samt att stugorna var små. Men även i mindre familjer delade man sängplats och detta är en företeelse, som återfinns generellt hos både bönder och torpare.

På sommaren kunde man tillfälligt häva trångboddheten genom att någon av de yngre familjemedlemmarna flyttade ut och sov på en skulle.

Kosthåll och måltider

Kosthållet kunde variera något mellan de olika familjerna i byn beroende på skilda ekonomiska förutsättningar. Men genomgående präglades födan av de då vanliga konserveringsmetoderna. Salt mat åts därför i stor utsträckning. Salt sill t. ex köptes i stora kvantiteter. Fläsk producerade man själv och även det saltades ned. Rökningen var ett annat sätt att bevara maten. När man slaktade gödkalvar för att sälja köttet, så tog man vara på och tillredde hjärta, lever, lungor m m. Detta blev ett välkommet tillskott av färsk mat. Nötkött åts i mycket liten utsträckning.

Grönsaker odlades knappast med undantag av bondbönor, rovor och potatis. Någon odling av frukt och bär förekommer inte heller. I gengäld plockades desto mer vilda bär som lingon och blåbär.

Bild 12. Södra delen av Viby. Foto K. J. Eklund, Sigtuna museum 1976.

Det vanligaste matbrödet var hårt rågröd, som bakades hemma i den stora murugnen. Under senare tid kunde man lämna rågmjöl och ved till bagaren i Sigtuna, som då bakade brödet åt en. Till jul bakades surlimpor och dessa grävdes ned i sädesbingen för att de skulle hålla sig.

Allmänt tycks kosthållet ha förbättrats efter sekelskiftet. Det var då färre torpare än tidigare i Viby och detta gav möjlighet till ett visst överskott. Under 1800-talet tycks kosten ha varit mer extremt inriktad på bröd, potatis och soppor som t. ex. sluring kokt på korngryn och rotfrukter. Skolbarnens matsäck kunde då bestå av ett par rågrödsbitar med margarin och någon rova.

Mathållningen en vanlig vardag på 1910-talet kunde te sig på följande sätt: Före lagårdssysslorna drack man kaffe. Kaffe var en dyrbar vara, och även före ransoneringstiden gjorde man kaffesurrogat. Detta gjordes på rågdegslängder, som gräddades, maldes och rostades innan det kokades till kaffe. Efter morgonsysslorna åts den egentliga frukosten, bestående av t. ex.

Bild 13. Utsikt från ett av gårdstunen i Viby mot strandängarna och Garnsviken. Foto K. J. Eklund, Sigtuna museum 1976.

fläsk, gröt eller rester. Middagen kunde bestå av fläsk, salt sill eller kabeljo-pudding. Kvällsvarden utgjordes ofta av välling, bönvälling, gröt eller pannkaka.

I denna uppsats har redogjorts för förhållandena i Viby under perioden 1890 till och med 1920-talet.

Den tid som blir belyst är inte så avlägsen. Men ändå handlar det om en kulturföreteelse, som idag är helt försvunnen. Det finns inga torpare längre. Det är därför angeläget att nå och förmedla kännedom om det liv som levts även i de sista torpargenerationerna. Viby blir därvid inte enbart ett byggnadsminne utan även ett minne över mänskligt liv.

Källor

S. Erixon, *Två byar – två kulturminnesmärken*. RIG 1936 III.

E. Floderus, *Sigtuna*. Sveriges äldsta medeltidsstad. Uppsala 1941.

Kyrkobokföringen S:t Olofs församling 1895–1963. Uppteckningar i samband med intervjuer av Vibybor 1975. Sigtuna museums arkiv. Sigtuna.

Uppsats och forskningsuppdrag genomförda 1975 med medel beviljade av Sigtuna Kulturnämnd.